MONITOR 'KANS VAN SLAGEN!'
tweede meting: 2000/2001

- eindrapport -

drs. A.L. van der Vegt
drs. G. Crommelin

Amsterdam, 14 september 2001
Publicatienr. OA01-251

Regioplan Onderwijs en Arbeidsmarkt
Leidsegracht 105-a
1017 ND Amsterdam
Tel.: 020 - 6253377
Fax: 020 - 6236191

Onderzoek, uitgevoerd door Regioplan Onderwijs en Arbeidsmarkt B.V. in opdracht van de gemeente Veendam.

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting I

1 Inleiding 1
- 1.1 Kans van slagen! 1
- 1.2 Onderzoeksvragen monitor 2
- 1.3 Opzet van de tweede meting 2
- 1.4 Leeswijzer 4

2 Schoolpopulatie in Veendam 5
- 2.1 Voorschoolse opvang 5
- 2.2 Primair onderwijs 7
- 2.3 Voortgezet onderwijs 9

3 Leerlingresultaten in het basisonderwijs 13

4 De schoolloopbaan in het voortgezet onderwijs 17
- 4.1 Voortijdig schoolverlaten 18
- 4.2 Afsluiting van de schoolloopbaan 22

5 Verwijzing naar speciaal onderwijs 23
- 5.1 Primair onderwijs: verwijzingen naar het speciaal basisonderwijs; terugverwijzingen naar het reguliere basisonderwijs 23
- 5.2 Voortgezet onderwijs: verwijzingen van speciaal naar regulier onderwijs 24

Bijlagen

Bijlage 1 Tabellen bij hoofdstuk 3 29

Bijlage 2 Tabellen bij hoofdstuk 4 33

Bijlage 3 Tabellen bij hoofdstuk 5 35

SAMENVATTING

In het voorjaar van 2001 is de tweede meting verricht in het kader van de monitor 'Kans van Slagen!'. Met deze monitor worden de ontwikkelingen gevolgd die relevant zijn voor de doelstellingen van het integraal lokaal jeugdbeleid in Veendam:

1. terugdringen van schooluitval;
2. taal-/leesontwikkeling en NT2;
3. ouderbetrokkenheid.

De uiteindelijke doelstelling van 'Kans van slagen!' is dat meer jongeren een maatschappelijke startkwalificatie behalen. In de periode van 1999 tot en met 2002 moet het percentage jongeren met een startkwalificatie met vijf procent zijn toegenomen.
Tijdens de planperiode worden de ontwikkelingen gevolgd door middel van monitoronderzoek. De monitor moet tevens inzicht geven in de omvang van de belemmeringen voor het behalen van de doelen.
De eerste meting van de monitor is gehouden aan het begin van het schooljaar 1999/2000, de tweede aan het einde van het schooljaar 2000/2001. Een gedeelte van de verzamelde gegevens in de tweede meting heeft betrekking op het schooljaar 1999/2000, andere gegevens op het schooljaar 2000/2001. Hieronder worden de belangrijkste resultaten samengevat, na een schets van de schoolpopulatie in Veendam. Voor zover de situatie is veranderd ten opzichte van de eerste meting, wordt dit vermeld.

Schoolpopulatie in Veendam

Voorschoolse opvang – In 2001 gaat één op de acht kinderen in Veendam naar een kinderdagverblijf; in 1999 lag dit percentage iets lager. Bijna de helft van de kinderen tussen tweeënhalf en vier jaar bezoekt een peuterspeelzaal. Verhoudingsgewijs gaan er weinig allochtone kinderen naar de peuterspeelzaal.
Basisonderwijs – In het schooljaar 2000/2001 ligt het percentage leerlingen van laagopgeleide *autochtone* ouders (1,25-leerlingen) boven het landelijke gemiddelde (26 % in Veendam; 15% landelijk). Het percentage *allochtone* leerlingen (1,90-leerlingen) is gelijk aan het landelijke percentage. Ongeveer de helft van de allochtone leerlingen is van Turkse afkomst, de andere helft is afkomstig uit diverse etnische groeperingen. Vrijwel alle allochtone leerlingen zitten op openbare basisscholen. Op het speciale basisonderwijs is het percentage allochtone leerlingen ondervertegenwoordigd (3% in Veendam; 16% landelijk).

Voortgezet onderwijs – Ook in het voortgezet onderwijs vormen Turkse leerlingen de grootste etnische minderheidsgroep. Veel van deze leerlingen volgen VBO of leerweg-ondersteunend onderwijs (LWOO). Het percentage Turkse leerlingen op het LWOO is gedaald ten opzichte van het voorgaande schooljaar.

Stand van zaken met betrekking tot de doelstellingen

Leerlingresultaten in het basisonderwijs

Doelstelling 2: Nederlandse taal – Op 10 van de 11 basisscholen in Veendam is in 2001 de Eindtoets Basisonderwijs van het Cito afgenomen. De scores voor het onderdeel taal zijn ongeveer gelijk aan de landelijke gemiddelden. Dat is een verbetering ten opzichte van 2000, toen Veendam het iets minder goed deed bij het onderdeel 'inhoud'. Wanneer rekening wordt gehouden met de samenstelling van de leerlingenpopulatie, zijn de resultaten in Veendam over de gehele linie iets beter dan landelijk. Dit geldt echter niet voor de scholen met veel allochtone leerlingen. Daar zijn de Cito-scores juist minder hoog dan het landelijke gemiddelde van vergelijkbare scholen.

Schoolloopbaan in het voortgezet onderwijs

Doelstelling 1: Terugdringen schooluitval – In het schooljaar 1999/2000 was het percentage voortijdige schoolverlaters ongeveer even hoog als het landelijke percentage. Alleen onder de VWO-leerlingen was er aanzienlijk meer uitval dan in de rest van Nederland, zowel van zittenblijvers als van leerlingen die waren gezakt voor het examen. In het schooljaar 1998/1999 verlieten juist veel VBO- en IVBO-leerlingen voortijdig de school.

Leerlingen die veel verzuimen kunnen worden aangemeld bij de leerplichtambtenaar. In het schooljaar 1999/2000 waren er 30 meldingen. Na enkele gesprekken is het verzuim bij 9 van de 30 leerlingen gestopt of afgenomen, andere leerlingen worden op een andere school geplaats of bij de spijbelopvang. Voor voortijdige schoolverlaters van 16 of 17 jaar kan de leerplichtambtenaar een trajectbegeleider van het RMC inschakelen. In het jaar 2000 hebben 21 jongeren uit Veendam trajectbegeleiding gekregen. In de meeste gevallen ging het om (oud)leerlingen van het (I)VBO; de helft van hen was nog partieel leerplichtig. De meesten van hen zijn na de begeleiding teruggekeerd naar de schoolbanken of hebben inmiddels betaald werk.

Doelstelling 2: Nederlandse taal – De slagingspercentages in Veendam zijn ongeveer even hoog als landelijk, voor alle schooltypen in het voortgezet onderwijs. Vorig school-jaar deden leerlingen op het HAVO en VWO het iets minder goed. Bijna de helft van de MAVO- en HAVO-leerlingen slagen met een zevende vak; landelijk ligt dat percentage veel

lager. Op het VBO is het percentage leerlingen met zeven vakken echter lager dan landelijk. Eindexamencijfers voor Nederlands liggen op het landelijke niveau.

Verwijzing naar speciaal onderwijs

Doelstelling 1: Terugdringen schooluitval – In het schooljaar 1999/2000 zijn 57 kinderen aangemeld bij de PCL, voor vijftig van deze kinderen is een beschikking afgegeven tot plaatsing in het SBO. Het voorgaande schooljaar waren er 62 aanmeldingen en 54 beschikkingen tot plaatsing. Kinderen die in 1999/2000 zijn verwezen vanuit de basisscholen, komen vrijwel uitsluitend uit de groepen 1 tot en met 4. Binnen het samenwerkingsverband waartoe Veendam behoort, zit 3,3 procent van de leerlingen op een speciale basisschool. Dat percentage is ongeveer even hoog als het landelijke percentage. Over verwijzingen vanuit speciaal voortgezet onderwijs naar regulier voortgezet onderwijs zijn over het schooljaar 1999/2000 geen exacte gegevens bekend.

1 INLEIDING

Voor het integraal lokaal jeugdbeleid in de periode van 1999 tot en met 2002 heeft de gemeente Veendam het meerjarenplan 'Kans van slagen!' opgesteld. Tijdens de planperiode (1999-2002) worden de ontwikkelingen op de centrale beleidsthema's gevolgd door middel van monitoronderzoek. Deze monitor moet tevens inzicht geven in de omvang van de belemmeringen die het behalen van deze doelen bemoeilijken.
In het schooljaar 1999/2000 is de eerste meting van de monitor verricht. De tweede meting is uitgevoerd in het voorjaar van 2001, aan het einde van het schooljaar. Van de bevindingen wordt in dit rapport verslag gedaan.

1.1 Kans van slagen!

Het meerjarenplan 'Kans van slagen!' biedt een raamwerk voor de ontwikkeling van activiteiten die nieuwe of betere kansen kunnen scheppen voor jongeren. In het meerjarenplan wordt uitgegaan van samenhang tussen verschillende beleidsterreinen: jeugdbeleid, gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid (GOA), Weer Samen Naar School (WSNS) en samenwerkingsverband VO/VSO. Het plan is een 'kaderplan'; plannen voor activiteiten om de doelstellingen te realiseren worden opgesteld door instellingen. De gemeente blijft hierbij de regie voeren.

Doelstellingen
De centrale doelstelling van 'Kans van slagen!' luidt:

Het bevorderen van de sociale participatie van jeugd en jongeren die door uiteenlopende omstandigheden onvoldoende deelnemen aan maatschappelijke ontwikkelingen en daardoor voor zichzelf en voor de maatschappij een belemmering vormen.

Bij sociale participatie wordt in de eerste plaats gedacht aan succes op school en op de arbeidsmarkt. Jongeren moeten een *maatschappelijke startkwalificatie* behalen. De centrale doelstelling wordt uitgewerkt in de volgende deeldoelstellingen:

1. *Terugdringen van schooluitval* – Met schooluitval wordt gedoeld op: relatief schoolverzuim (spijbelen), absoluut schoolverzuim (jongeren staan niet op school ingeschreven) en uitstroom naar speciaal onderwijs. Al deze vormen van schooluitval zijn een belemmering voor het behalen van een maatschappelijke startkwalificatie.

2. *Taal-/leesontwikkeling en NT2* – Aangezien de beheersing van de Nederlandse taal essentieel is voor een succesvolle schoolloopbaan, is het wegnemen van belemmeringen hierbij, met name voor anderstalige leerlingen (NT2), één van de hoofddoelstellingen.
3. *Ouderbetrokkenheid* – Als ouders worden betrokken bij de twee bovengenoemde doelstellingen kunnen zij hun kinderen beter ondersteunen en motiveren bij het behalen van een startkwalificatie.

Op de bovengenoemde terreinen worden in de planperiode activiteiten ontplooid. De plannen hiervoor zijn gemaakt door afzonderlijke instellingen, vaak in onderlinge samenwerking. Elk van de gehonoreerde projecten is gericht op één van de drie genoemde deeldoelstellingen.

1.2 Onderzoeksvragen monitor

De centrale onderzoeksvragen van de monitor zijn aan het begin van de planperiode als volgt geformuleerd:

1. Welke ontwikkelingen doen zich in de planperiode (1999-2002) voor met betrekking tot de centrale beleidsdoelstellingen: terugdringen schooluitval; taal-/leesontwikkeling en NT2; ouderbetrokkenheid?
2. Wat is de aard en de omvang van de belemmeringen voor het behalen van deze doelstellingen; neemt de omvang van de belemmeringen tijdens de planperiode af of toe?

Met de eerste meting is de beginsituatie in kaart gebracht, met de vervolgmetingen ontstaat zicht op de ontwikkelingen. Bij de tweede meting, waarvan we hier verslag doen, ligt het accent op de eerste onderzoeksvraag. Bij een volgende meting zal weer meer aandacht zijn voor de belemmeringen bij het onderwijskansenbeleid.

1.3 Opzet van de tweede meting

Bij de opzet van de monitor, in het najaar van 1999, zijn de doelstellingen van het gemeentelijke onderwijsbeleid vertaald in meetbare indicatoren. Vervolgens is geïnventariseerd in hoeverre bestaande informatiebronnen relevante informatie bieden met betrekking tot deze indicatoren.
In het onderstaande schema wordt een overzicht gegeven van de indicatoren en de bronnen die gebruikt worden om hierover informatie te verzamelen.

Tabel 1.1 Indicatoren monitor 'Kans van slagen!'

Doelstelling 'Kans van slagen!'	indicator	bron
Algemene statistische gegevens		
	aantallen kinderen (grove indeling) aantallen kinderen op: • kinderdagverblijven, • peuterspeelzalen, • basisonderwijs, • voortgezet onderwijs, • speciaal (voortgezet) onderwijs,	CBS Stichting Meander; Stichting peuterspeelzalen; Niet-gesubsidieerd peuterspeelzaalwerk; Integrale leerlingentelling OCenW
Terugdringen van schooluitval		
Schoolverzuim	–	*geen betrouwbare cijfers beschikbaar*
Verwijzingen speciaal onderwijs	percentage verwijzingen van peuterspeelzalen/bao/vo naar sbo/svo; percentage terugverwijzingen van sbo/svo naar bao/vo; percentage terugverwijzingen van svo/praktijkonderwijs naar vo.	po: Zorgplatform; vo: *geen betrouwbare cijfers beschikbaar*
Voortijdig schoolverlaten	aantallen leerlingen die ongediplomeerd voortgezet onderwijs verlaten	instroom-, doorstroom en uitstroomgegevens inspectie (IDU); rapportage afdeling leerplicht en RMC
	aantallen jongeren tussen 16 en 23 jaar die voltijd dagonderwijs volgen (jongens/meisjes, leeftijd)	Informatie Beheer Groep*
Taal/NT2		
Bevorderen taal/ leesontwikkeling	Cito-toetsscores voor taal; eindexamenresultaten Nederlands	Cito; inspectiegegevens over examenresultaten (EXV)
Ouderbetrokkenheid		
Vergroten betrokkenheid	schriftelijke vragenlijst voor scholen en welzijnsinstellingen	Enquête Regioplan**

* Wordt in dit rapport niet over gerapporteerd; gegevens konden niet tijdig worden verstrekt.
** Wordt bij de tweede meting niet uitgevoerd

Bij de tweede meting is informatie verzameld over dezelfde indicatoren als bij de eerste meting, afgezien van de doelstelling 'ouderbetrokkenheid'. De enquête die vorig jaar door Regioplan is uitgevoerd is niet herhaald, omdat niet verwacht werd dat er binnen een jaar al zichtbare veranderingen zijn op dit terrein. Jaarlijkse uitvoering van de enquête wordt bovendien beschouwd als een te grote belasting van de scholen en voorschoolse voorzieningen.

Gegevens over deelname aan voltijds dagonderwijs van 16 tot 23-jarigen konden helaas niet tijdig worden geleverd. Daardoor is er geen actuele informatie over de participatie van jongeren in het voltijd dagonderwijs.

1.4 Leeswijzer

In de volgende hoofdstukken worden de resultaten gepresenteerd. Hoofdstuk 2 geeft een algemeen beeld van de Veendamse schoolpopulatie. In hoofdstuk 3 en 4 bespreken we de leerlingresultaten in basis- en voortgezet onderwijs en de cijfers met betrekking tot voortijdig schoolverlaten. In hoofdstuk 5 kijken we naar de cijfers over deelname aan het speciaal onderwijs.

Ter afsluiting van deze inleiding twee opmerkingen over het tijdstip van de meting.
De gegevens zijn verzameld in het voorjaar van 2001. Er is gewerkt met zo recent mogelijke gegevens. Niet alle tabellen geven echter de status quo op het meetmoment weer. Sommige gegevens hebben betrekking op een eerder tijdstip. De teldatum voor het aantal leerlingen per school ligt bijvoorbeeld in oktober 2000, gegevens over tussentijdse uitstroom hebben betrekking op het schooljaar 1999/2000. Het is belangrijk dit te bedenken bij de interpretatie van de resultaten. Bij de presentatie wordt telkens het tijdstip of de periode vermeld waarop de gegevens betrekking hebben.
Doordat de tweede meting later in het schooljaar (voorjaar 2001) heeft plaatsgevonden dan de eerste meting (najaar 1999), was het in sommige gevallen mogelijk om gegevens over het lopende schooljaar in de analyses te betrekken, terwijl dat bij de eerste meting niet kon. Het gevolg is dat het verschil tussen meting 1 en meting 2 in sommige gevallen één jaar is (bijvoorbeeld IDU en EXV) en in andere gevallen twee jaar (bijvoorbeeld de gegevens uit de ILT: integrale leerlingentelling).

2 SCHOOLPOPULATIE IN VEENDAM

Het beleid van ‘Kans van slagen!’ is gericht op de groepen leerlingen die gemiddeld een grotere kans hebben op een leerachterstand. Dit geldt in het algemeen voor kinderen van laagopgeleide ouders, zowel autochtone als allochtone kinderen. Tevens is het kansenbeleid gericht op het terugdringen van verwijzingen naar het speciaal onderwijs. Voordat we ingaan op de resultaten van het Veendamse onderwijs zullen we een beeld schetsen van de samenstelling van de leerlingpopulatie. Daarmee wordt tevens duidelijk wat de omvang is van de doelgroep van ‘Kans van slagen!’
We beginnen met de kinderen van nul tot vier die gebruik maken van een vorm van voorschoolse opvang (paragraaf 2.1). Vervolgens beschrijven we de leerlingenpopulatie van het primair onderwijs (paragraaf 2.2) en het voortgezet onderwijs (paragraaf 2.3).
De gegevens over de schoolpopulatie is verzameld in het schooljaar 2000/2001. Ter vergelijking worden de gegevens uit de eerste meting gepresenteerd, die verzameld zijn in 1998 of 1999.

2.1 Voorschoolse opvang

In de ontwikkeling van leerlingen nemen de eerste jaren een belangrijke plaats in. Kinderen leren in de leeftijd van 0 tot 4 niet alleen tal van sociale vaardigheden, maar ontwikkelen ook hun taal en woordenschat. Voorschoolse opvang in kinderdagverblijven en peuterspeelzalen kan een bijdrage leveren aan de leerprestaties in het basisonderwijs.
In Veendam gaat ongeveer één op de acht kinderen (12,5%) in de leeftijd tot 4 jaar naar een kinderdagverblijf. Een veel groter percentage, bijna 50 procent, gaat naar een peuterspeelzaal. Het gaat hierbij om kinderen van tweeënhalf jaar en ouder. In tabel 2.1 staan de aantallen en percentages weergegeven, uitgesplitst naar leeftijd.[1]

1 In de tabellen 1 en 2 van bijlage 1 wordt ook een uitsplitsing gemaakt tussen jongens en meisjes, voor deelname aan kinderdagverblijven en peuterspeelzalen.

Tabel 2.1 Veendam: kinderen in kinderdagverblijven en peuterspeelzalen (1999 en 2001)

	Kinderdagverblijven				Peuterspeelzalen			
	2001		1999		**2001**		1999	
Leeftijd	**Abs***	**%** 0-4 jarigen**	Abs*	%** 0-4 jarigen	**Abs*****	**%** 2½-4 jarigen**	Abs***	%** 2½-4 jarigen
0	**29**	**7,4%**	29	7,5%	**–**	**–**	–	–
1	**51**	**13,0%**	39	10,1%	**–**	**–**	–	–
2	**64**	**16,4%**	52	13,4%	**75**	**38,3%**	84	43,5%
3	**51**	**13,0%**	45	11,6%	**205**	**52,2%**	201	51,9%
Totaal	**195**	**12,5%**	165	10,7%	**280**	**47,7%**	285	48,3%

* Bron: Stichting Meander

** Bron aantal 0-4 jarigen Veendam: CBS. Kinderen kunnen vanaf 2½ jaar naar de peuterspeelzaal. Om het deelnamepercentage te berekenen is daarom het aantal 2-jarigen in de populatie door 2 gedeeld.

*** Bron: Stichting Peuterspeelzalen / Peuterspeelzaal de Langeleegte / Peuterspeelzaal 't Hummeltjeshonk.

In vergelijking met de eerste meting (eind 1999) is het aantal kinderen op de kinderdagverblijven toegenomen, met bijna twintig procent. Dit is het resultaat van de Stimuleringsmaatregel kinderopvang. De deelname aan het peuterspeelzaalwerk is ongeveer gelijk gebleven.

In Veendam gaan iets minder kinderen naar voorschoolse voorzieningen dan gemiddeld in Nederland. Het meest recente landelijke deelnamepercentage aan kinderdagverblijven is 17,0 procent (in 1999[2]); deelname aan het peuterspeelzaalwerk was in 2000 ongeveer 60 procent.[3]

In 2001 is ruim twaalf procent van de kinderen in de kinderopvang van allochtone afkomst; verhoudingsgewijs iets minder dan in 1999. Hoeveel procent van de autochtone en van de allochtone kinderen van de voorschoolse voorzieningen gebruik maken is niet precies te zeggen. Om perecentages te kunnen noemen is meer precieze informatie nodig over etniciteit per leeftijdscategorie. Duidelijk is wel dat allochtone kinderen op de peuterspeelzalen zijn ondervertegenwoordigd. Van alle kinderen op een peuterspeelzaal is slechts een kleine vijf procent van allochtone afkomst.[4] Dit percentage is gelijk aan het percentage in 1999.

2 Berekend op basis van: Delemarre, N.J.M. (2001), Kinderopvang in gemeenten, de monitor over 1999. Den Haag: SGBO, p. 39 en p. 43.

3 Weerd, M. de & A.L. van der Vegt (2001), Peuterspeelzaalwerk: de stand van zaken. Amsterdam: Regioplan Onderwijs en Arbeidsmarkt.

4 In bijlage 1, tabel 3, staan de gegevens gepresenteerd per etnische groep.

Tabel 2.2 Kinderen in kinderdagverblijven en peuterspeelzalen naar etniciteit (1999)

	Kinderdagverblijven *				Peuterspeelzalen **			
	2001		1999		**2001**		1999	
	Abs.		Abs.		**Abs.**		Abs.	
Autochtoon	**171**	**87,7%**	140	84,9%	**267**	**95,4%**	272	95,4%
Allochtoon	**24**	**12,3%**	25	15,1%	**13**	**4,6%**	13	4,6%
Totaal	**195**	**100,0%**	165	100,0%	**280**	**100,0%**	285	100,0%

* Bron: Stichting Meander

** Bron: Stichting Peuterspeelzalen / Peuterspeelzaal 't Hummeltjeshonk / Peuterspeelzaal de Langeleegte (alleen 1999)

2.2 Primair onderwijs

Basisonderwijs

Voor de leerlingen met een verhoogd risico op onderwijsachterstanden ontvangen basisscholen extra formatie, de zogenaamde gewichtenformatie. Leerlingen krijgen hiervoor een 'gewicht' toegekend. De hoogte hiervan is afhankelijk van de opleiding en de afkomst van de ouders. Kinderen zonder verhoogd risico tellen mee voor 1,00, kinderen van laag opgeleide autochtone ouders tellen mee voor 1,25, en kinderen van laag opgeleide allochtone ouders voor 1,90.

Het percentage leerlingen van laagopgeleide ouders ligt in Veendam boven het landelijk gemiddelde. Het verschil wordt veroorzaakt door het hogere percentage 1,25-leerlingen, van laagopgeleide *autochtone* ouders. Landelijk behoort bijna 15 procent van de leerlingen tot deze categorie. In Veendam is dat 26 procent. Het percentage 1.90-leerlingen in Veendam is vrijwel exact gelijk aan het landelijke percentage (zie figuur 2.1). Ten opzichte van 1999 is het percentage 'gewichtenleerlingen' enigszins gedaald. Dit geldt ook voor de landelijke percentages.

Figuur 2.1 Gewichtenleerlingen in Veendam en Nederland (BO, 1998 en 2000)

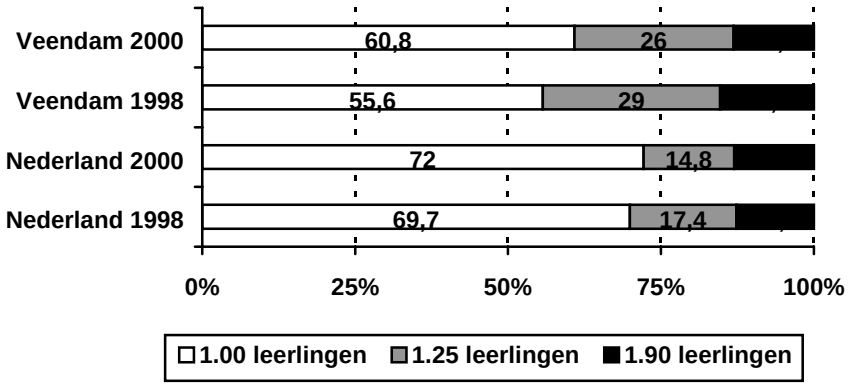

Net als bij de vorige meting van de monitor blijken er onder de oudste basisschoolleerlingen (12 jaar en ouder) verhoudingsgewijs veel 1.25- en 1.90-leerlingen te zitten. Dit is een aanwijzing dat deze leerlingen vertraging hebben opgelopen in hun schoolloopbaan. Het gaat hierbij namelijk voor een belangrijk deel om zittenblijvers. [5]

De groep allochtone leerlingen bestaat voor ongeveer de helft uit Turkse kinderen (6,9% van het totale aantal basisschoolleerlingen). De percentages Surinamers en Antillianen/ Arubanen liggen lager dan landelijk en Marokkaanse leerlingen ontbreken geheel.[6] De categorie 'overig' is afgenomen ten opzichte van twee jaar geleden. In 1998 was er ook een grote groep vluchtelingen. Deze is in 2000 niet meer duidelijk te traceren, als gevolg van een andere wijze van registratie.
In figuur 2.2 wordt een vergelijking gemaakt tussen de verhoudingen tussen de etnische groepen in Veendam en heel Nederland.

5 Zie voor meer gedetailleerde informatie over categorieën gewichtenleerlingen bijlage 1, tabel 4, 5 en 6.

6 Percentages voor alle etnische groepen staan in bijlage 1, tabel 7.

Figuur 2.2 Percentage CUMI-leerlingen in Veendam en Nederland (BO, 1998 en 2000)

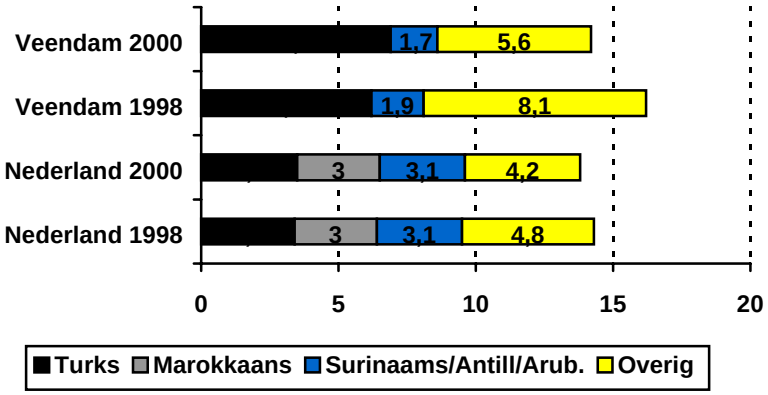

De allochtone leerlingen zitten vrijwel allemaal op openbare scholen. In het bijzonder onderwijs zitten in totaal slechts acht allochtone leerlingen (2,3% van het totaal).

Speciaal basisonderwijs en expertisecentra

Van de leerlingen uit het speciaal basisonderwijs (SBO) behoort slechts 2,7 procent tot een etnische minderheid. Het landelijke percentage allochtonen op LOM en MLK (16,4%) ligt juist hoger dan het landelijke percentage allochtonen in het basisonderwijs (13,8).

In het overige speciaal onderwijs van Veendam (expertisecentra) is 7,2 procent van de leerlingen allochtoon. Ook dit percentage is veel lager dan het landelijke (19,3%).[7] In hoofdstuk 6 gaan we uitvoeriger in op de verwijzing naar speciale scholen.

2.3 Voortgezet onderwijs

Een van de centrale doelstellingen in het landelijk beleidskader gemeentelijk achterstandenbeleid (LBK) is een evenredige vertegenwoordiging van de doelgroepleerlingen in de verschillende vormen van voortgezet onderwijs. Op basis van de CUMI-tellingen van OCenW hebben we een beeld van de aantallen allochtone leerlingen in het voortgezet onderwijs en de verdeling over de schooltypen.[8] Een overzicht van de verschillende etnische groepen wordt gegeven in tabel 2.3.

7 Zie voor meer gedetailleerde informatie bijlage 1, tabel 7.
8 De aantallen *autochtone* leerlingen van laagopgeleide ouders worden niet geregistreerd.

Tabel 2.3 Veendam: CUMI-leerlingen in het VO naar etniciteit (1998 en 2000), exclusief overige anderstaligen*

	2000			1998		
	Veendam abs.	**Veendam %**	**Nederland %**	Veendam abs.	Veendam %	Nederland %
Turkije	**62**	**82,6%**	**31,6%**	63	84,0%	30,8%
Marokko			**29,8%**			30,2%
Zuid Europa **	**10**	**13,3%**	**8,9%**	7	9,3%	9,0%
Molukse eilanden			**2,4%**			2,6%
Suriname, Antillen, Aruba			**2,9%**	4	5,3%	2,3%
Zigeuners/woonwagenbewoners			**1,1%**			1,3%
Oost Europa m.u.v. de DDR	**3**	**4,0%**	**0,6%**	1	1,3%	0,6%
Totaal CUMI-leerlingen	**75**	**100%**	**100%**	75	100%	100%

* Bron: CUMI telling 2000 (excl. de vestiging van het Ubbo Emmius). Met 'overige anderstaligen' worden leerlingen bedoeld afkomstig uit een land buiten Europa, die het basisonderwijs niet geheel in Nederland hebben gevolgd.

** Griekenland, Italië, Kroatië, Slovenië, Bosnië-Herzegovina en voormalig Joegoslavië, Kaapverdië, Spanje, Tunesië, Portugal.

De grootste groep bestaat, net als in het basisonderwijs, uit Turkse leerlingen. Gegevens over de restcategorie zijn niet in de tabel opgenomen. Als gevolg van een andere wijze van registratie zou het lijken alsof dit aantal leerlingen sterk is gedaald. Iets dergelijks zagen we in het primair onderwijs. In feite is het aantal anderstalige leerlingen juist sterk toegenomen, door de komst van een groot aantal AMA's (alleenstaande minderjarige asielzoekers).

Voor de Turkse leerlingen zijn we nagegaan hoe de verdeling is over de schooltypen, in vergelijking met de rest van Nederland (figuur 2.3). Voor de andere groepen is dat niet zinvol: van de groep anderstaligen buiten Europa is niet duidelijk in hoeverre deze vergelijkbaar zijn met de rest van Nederland; van de andere etnische minderheden zijn er te weinig leerlingen.[9]

9 Op basis van de tabellen 9 en 10 in bijlage 1 kan een volledig beeld worden verkregen van de verhoudingen.

Figuur 2.3 Turkse leerlingen naar schooltype (1998 en 2000)

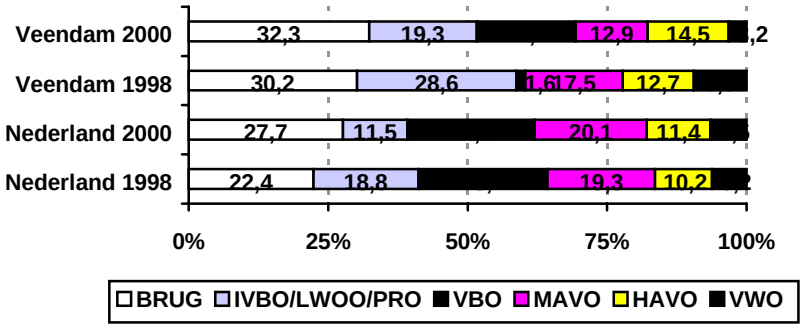

Ten opzichte van 1998 heeft een verschuiving plaatsgevonden van IVBO naar VBO. Dit is waarschijnlijk een gevolg van de invoering van het VMBO, waarbij IVBO is omgezet naar leerwegondersteunend onderwijs (LWOO). Verder zijn er verschuivingen tussen MAVO, HAVO en VWO maar aangezien het om kleine aantallen leerlingen gaat, is de kans groot dat het om toevallige schommelingen gaat.[10]

10 Voor een overzicht van de verdeling van alle leerlingen zie bijlage 1, tabel 11.

3 LEERLINGRESULTATEN IN HET BASISONDERWIJS

Stand van zaken beleidsdoelen 'Kans van Slagen!' 2001

Doelstelling 2 - Verbeteren beheersing Nederlandse taal primair onderwijs

Scores voor het onderdeel taal op de Eindtoets Basisonderwijs van het Cito zijn ongeveer gelijk aan de landelijke gemiddelden. De gevonden verschillen zijn klein.

Na correctie voor de sociaal-economische achtergrond van leerlingen is de score voor taal in Veendam iets beter dan het landelijke gemiddelde.

De scores op de Eindtoets van 2001 liggen iets dan hoger dan de scores op de Eindtoets van 2000.

Deelname

Op 10 van de 11 basisscholen in Veendam is in februari 2001 de Eindtoets Basisonderwijs van het Cito afgenomen.[1] Van deze basisscholen hebben in totaal 265 leerlingen aan de toets deelgenomen. Dat is ongeveer 84 procent van het aantal leerlingen dat op deze scholen in groep 8 zat (en 80 procent van het totale aantal basisschoolleerlingen in groep 8).[2] Het aantal leerlingen dat de Cito-toets heeft gemaakt, varieert per school van 6 tot 60. De deelname aan de toets is ongeveer even groot als in 2000.

Scores voor het onderdeel Taal

De Eindtoets Basisonderwijs bestaat uit vier onderdelen: taal, rekenen, informatieverwerking en het facultatieve onderdeel wereldoriëntatie. In het kader van het kansenbeleid van Veendam is met name het onderdeel taal van belang. Dit onderdeel kent 6 deelgebieden. Van elk deelgebied en van het onderdeel taal als geheel presenteren we de resultaten in tabel 3.1, samen met de landelijke gemiddelden. Om het verschil tussen Veendam en de rest van Nederland in perspectief te kunnen plaatsen, hebben we niet alleen een vergelijking gemaakt voor 2001, maar ook voor de Eindtoets Basisonderwijs van 2000.

1 In het schooljaar 1999/2000 waren er 15 basisscholen. Door fusies zijn er in het schooljaar 2000/2001 nog 11.

2 Schatting, gebaseerd op de leeftijd van de leerlingen.

Tabel 3.1 Cito-scores: percentage goede antwoorden op de verschillende deelgebieden van Taal, Veendam en Nederland (2000 en 2001)

	Veendam 2001	Nederland 2001	Verschil 2001	Verschil 2000
Correct taalgebruik	74	71	3	- 2
Spellen werkwoorden	65	63	2	0
Spellen niet-werkwoorden	68	68	0	0
Interpreteerbaar taalgebruik	71	72	- 1	- 1
Passend taalgebruik	68	66	2	- 3
Inhoud	70	69	1	- 12
Totaal (alle onderdelen)	69	69	0	- 1

De resultaten in Veendam lopen dit jaar keurig in de pas met de landelijke gemiddelden. Bij geen enkel onderdeel is er een groot verschil in het percentage goede antwoorden. In 2000 was dit wel het geval. Toen scoorden de Veendammer leerlingen 12 procentpunten lager op het onderdeel 'inhoud'. Op het onderdeel taal als geheel scoren de scholen in Veendam gelijk aan het landelijk gemiddelde.[3]

Gecorrigeerde Cito-scores

De Cito-scores van scholen hangen samen met de sociaal-economische achtergrond van de leerlingen. Scholen met veel leerlingen met hoger opgeleide ouders scoren doorgaans beter dan scholen met veel kinderen van lager opgeleide (allochtone) ouders.

Om de scores te vergelijken met scholen waar de leerlingen dezelfde sociaal-economische achtergrond hebben, worden scholen ingedeeld in schoolscoregroepen. De indeling is gebaseerd op het aantal 'gewichtenleerlingen'. In schoolscoregroep 1 zitten uitsluitend 1.00-leerlingen, in schoolscoregroep 7 voor het overgrote deel 1.90-leerlingen. De basisscholen in Veendam behoren tot de schoolscoregroepen 2, 3, 4 en 6. De schoolscoregroepen 1, 5 en 7 zijn niet vertegenwoordigd in Veendam.[4]

Op basis van de indeling in schoolscoregroepen hebben we bij de vergelijking van de Cito-scores gecorrigeerd voor de sociaal-economische achtergrond van de leerlingen. Dit is gedaan door de scores van de scholen per scoregroep te vergelijken met het landelijk gemiddelde in diezelfde scoregroep. Gecorrigeerd voor sociaal-economische achtergrond van de leerlingen scoren Veendamse scholen op het onderdeel taal iets hoger dan het landelijk gemiddelde, namelijk 1,59 procentpunt. In 2000 was de gecorrigeerde Cito-score vrijwel exact gelijk aan het landelijke gemiddelde. Voor de verschillende onderdelen zijn de scores weergegeven in tabel 3.2, zowel voor 2001 als voor 2000.

3 Op basis van de percentages goede antwoorden per onderdeel zou men verwachten dat Veendam voor het onderdeel taal als geheel hoger scoort dan het landelijke gemiddelde. Dat dit niet zo is wordt veroorzaakt door het ongelijke aantal items per onderdeel. Op de onderdelen met de meeste items scoort Veendam het minst goed.

4 Zie voor meer informatie over de indeling in schoolscoregroepen bijlage 2.

Tabel 3.2 Verschillen in percentages goede antwoorden op deelgebieden van Taal, tussen Veendam en het landelijke gemiddelde, gecorrigeerd voor sociaal-economische achtergrond (2000 en 2001)

	Verschilscores 2001	Verschilscores 2000
Correct taalgebruik	3,85 *	- 1,08
Spellen werkwoorden	2,91	0
Spellen niet-werkwoorden	1,16	0,92
Interpreteerbaar taalgebruik	-0,01	0,17
Passend taalgebruik	3,28	- 1,08
Inhoud	2,24	- 0,08
Totaal (alle onderdelen)	1,59	- 0,08

* Een positief verschil betekent dat de score in Veendam hoger ligt dan het landelijke gemiddelde. Ter illustratie: bij 'correct taalgebruik' is de score in 2001 gemiddeld 3,85 procentpunt hoger dan landelijk.

Voor bijna alle onderdelen is de gecorrigeerde score in Veendam iets hoger dan het landelijke gemiddelde. Er zijn aanzienlijke verschillen ten opzichten van 2000. Waar vorig jaar de gecorrigeerde scores het laagst waren, zijn ze nu het hoogst. Dit geldt voor de onderdelen 'correct taalgebruik' en 'passend taalgebruik'.

Een kanttekening bij deze positieve uitkomsten is, dat vooral de scholen met weinig allochtone kinderen het goed doen in vergelijking met andere scholen in deze schoolscoregroep. Op scholen met veel allochtone leerlingen (schoolscoregroep 6) zijn de Citoscores juist iets minder goed dan op vergelijkbare scholen in de rest van Nederland.[5]

5 Een vergelijking per schoolscoregroep is opgenomen in bijlage 2.

4 DE SCHOOLLOOPBAAN IN HET VOORTGEZET ONDERWIJS

Stand van zaken beleidsdoelen 'Kans van Slagen!' 2001

Doelstelling 1 - Terugdringen van schooluitval: voortijdig schoolverlaten

De percentages *niet-bevorderd* en *niet-gediplomeerd* schoolverlaten waren in het schooljaar 1999/2000 ongeveer even hoog als de landelijke percentages. Op het VWO kwam schooluitval relatief vaak voor. In het voorgaande schooljaar (1998/1999) was er veel schooluitval op het (I)VBO.

In 1999 hebben 10 voortijdige schoolverlaters trajectbegeleiding gekregen vanuit het RMC, in 2000 waren dit 21 jongeren. De jongeren waren voornamelijk afkomstig van het (I)VBO, de helft van het was nog (partieel) leerplichtig. De meeste jongeren zijn teruggeleid naar het onderwijs of hebben betaald werk gekregen.

Doelstelling 2 - Verbeteren beheersing Nederlandse taal voortgezet onderwijs

De slagingspercentages zijn ongeveer even hoog als landelijke percentages. Dit geldt voor alle schooltypen.

Leerlingen van MAVO en HAVO doen vaker dan in de rest van Nederland examen in een extra vak (zeven in plaats van zes vakken). Op het VBO is het percentage leerlingen met zeven vakken juist lager dan landelijk.

Examencijfers voor Nederlands in Veendam zitten op het niveau van het landelijk gemiddelde.

In dit hoofdstuk wordt de stand van zaken in het voortgezet onderwijs beschreven. In de eerste plaats bekijken we hoeveel leerlingen voortijdig de school verlaten. Deze leerlingen komen in aanmerking voor trajectbegeleiding vanuit het Regionaal Meld- en Coördinatiepunt voortijdig schoolverlaters (RMC). We geven een overzicht van de behaalde resultaten tot nu toe. (paragraaf 4.1). Vervolgens bezien we de examenresultaten in het voortgezet onderwijs (paragraaf 4.2). In het bijzonder kijken we naar de prestaties voor Nederlands, om te kijken wat de stand van zaken is met betrekking tot de tweede doelstelling: het verbeteren van de beheersing van de Nederlandse taal.

4.1 Voortijdig schoolverlaten

Om vast te stellen hoeveel leerlingen vertraging oplopen tijdens hun schoolloopbaan kijken we in de eerste plaats naar de gegevens die landelijk door de Inspectie van het onderwijs worden verzameld:

1. *niet bevorderde schoolverlaters* – leerlingen die niet overgaan en ook niet op school blijven;
2. *niet gediplomeerde schoolverlaters* – leerlingen uit examenklassen die zonder diploma de school verlaten.

Deze leerlingen zijn wel schoolverlaters, maar niet allemaal *onderwijs*verlaters. Een groot deel van hen vervolgt het onderwijs op een andere school. De reden dat we deze gegevens gebruiken, is dat ze op een gestandaardiseerde manier bij alle scholen worden verzameld en daardoor vergelijkbaar zijn met landelijke percentages en over de jaren heen.
Vervolgens bespreken we aanvullende informatie over voortijdig schoolverlaten van de afdeling leerplicht van de gemeente Veendam en van het RMC Oost-Groningen.

Niet bevorderde schoolverlaters

Een categorie leerlingen waarvan we het vervolg van hun schoolloopbaan niet kennen, zijn de zittenblijvers die de school verlaten. Ze kunnen ingeschreven zijn op een andere school. Sommigen zullen helemaal gestopt zijn met het onderwijs.
In het schooljaar 1999/2000 verlaat in alle schooltypen ongeveer vijf procent van de leerlingen de school nadat ze zijn blijven zitten (zie figuur 4.1).[1] Voor het VBO en MAVO liggen de percentages iets hoger dan landelijk; in het VWO zelfs ruim twee maal zo hoog. Op de HAVO is het probleem het grootst maar het percentage uitvallers in Veendam ligt lager dan het landelijke percentage.
Het percentage leerlingen dat na zittenblijven de school verlaat, schommelt nogal van jaar tot jaar.[2] Zo was er het vorige schooljaar veel meer uitval vanuit de brugklas en het VBO en iets minder vanuit MAVO en VWO. Het hoge aantal uitvallers in de brugklas in dat jaar hangt samen met de relatief grote uitstroom van ISK-leerlingen. In het kader van het onderwijskansenbeleid is het belangrijk te constateren dat het percentage uitvallers op het VBO in het schooljaar 1999/2000 lager was dan de drie voorgaande jaren. Op dit schooltype zitten relatief veel leerlingen van laagopgeleide ouders, de doelgroep van ‘Kans van slagen!’. Uitvalpercentages per etnische groep zijn niet bekend.

1 Gepresenteerde percentages zijn exclusief de vestiging van het Ubbo Emmius.

2 Zie bijlage 3, tabel 1.

Figuur 4.1 Niet bevorderde schoolverlaters in Veendam en Nederland (%; 1999/2000)

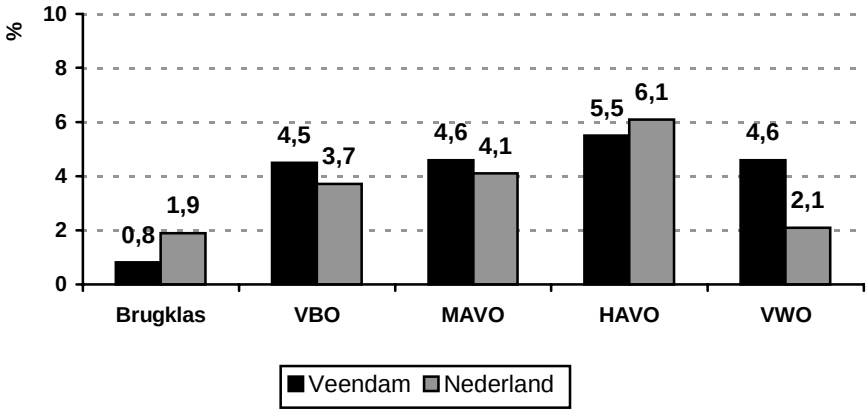

Niet-gediplomeerd schoolverlaten

Vervolgens kijken we naar de leerlingen uit de examenklassen die zonder diploma de school verlaten. Zij zijn gezakt of zijn gestopt voordat de examens waren begonnen. In het schooljaar 1999/2000 zien we een hoog uitvalpercentage bij het VWO.[3] Ook de uitval vanuit VBO en HAVO ligt iets hoger dan het landelijke gemiddelde. Net als bij het niet-bevorderde schoolverlaten zijn de problemen in het VBO in het schooljaar 1999/2000 kleiner dan de voorgaande schooljaren. Overigens schommelen de percentages bij alle schooltypen nogal, zodat zich geen duidelijke trend aftekent.[4]

Figuur 4.2 Niet-gediplomeerd schoolverlaters in Veendam en Nederland (%; 1999/2000)

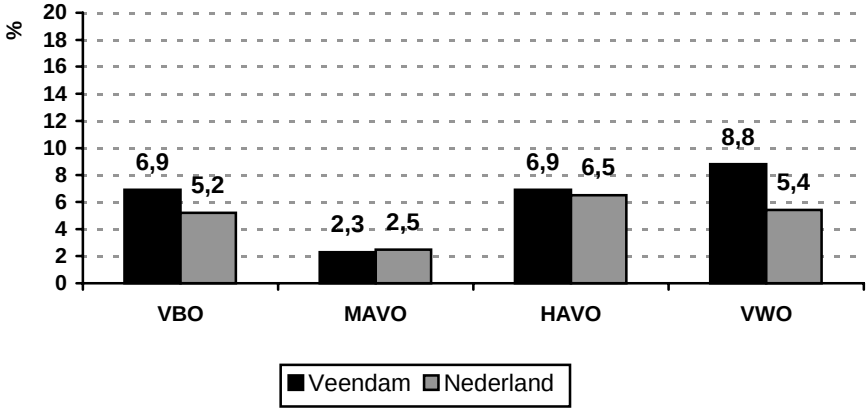

3 Gepresenteerde percentages zijn exclusief de vestiging het Ubbo Emmius.

Begeleiding (potentiële) voortijdige schoolverlaters

Zoals gezegd verlaten niet alle voortijdige schoolverlaters definitief het onderwijs. Om schoolverlaten te voorkomen en om schoolverlaters terug naar school te leiden wordt begeleiding gegeven door de leerplichtambtenaar en vanuit het RMC Oost-Groningen.

Leerplichtambtenaar – In het schooljaar 1999-2000 zijn 30 leerlingen die zorgwekkend veel verzuimden aangemeld bij de leerplichtambtenaar. De meeste leerlingen waren afkomstig van het VBO of IVBO. Hieronder volgt een overzicht.

Tabel 4.1 Jongeren uit Veendam die zijn aangemeld bij de afdeling leerplicht, schooljaar 1999-2000.

Opleiding	
praktijkonderwijs	5
IVBO	15
VBO	5
MBO	3
HAVO	1
spijbelopvang	1
Sekse	
Jongens	18
Meisjes	12
Etniciteit	
Autochtoon	26
Allochtoon (Turks)	4
Totaal aantal jongeren	30

Bron: afdeling leerplicht, gemeente Veendam.

De leerplichtambtenaar heeft door middel van enkele gesprekken met de jongere, diens ouders en/of de school gezocht naar een oplossing. In een aantal gevallen heeft dit ertoe geleid dat het verzuim is afgenomen of gestopt. Als het niet haalbaar bleek de leerling terug te laten keren naar school, is er naar een andere oplossing gezocht: plaatsing op een andere school of bij Time-out (zie tabel 4.2).

Tabel 4.2 Bestemmingen van jongeren uit Veendam die aangemeld zijn bij de afdeling leerplicht, schooljaar 1999-2000.

4 Zie bijlage 3, tabel 2.

Soort bestemming	
Terug naar school (verzuim gestopt/verminderd)	9
Naar andere school/klas	8
Time-out	5
Vrijstelling partiële leerplicht	1
Anders/niet bekend	7
Totaal aantal jongeren	30

Bron: afdeling leerplicht, gemeente Veendam.

RMC Oost-Groningen – De doelgroep van het RMC bestaat uit schoolverlaters tot 23 jaar die niet in het bezit zijn van een startkwalificatie voor de arbeidsmarkt. Deze jongeren kunnen worden aangemeld door verschillende instanties, zoals scholen, leerplicht-ambtenaren of arbeidsbureaus. Het RMC registreert de jongeren en meldt ze bij de leerplichtambtenaar. Voor jongeren van 16 of 17 jaar die gedeeltelijk of geheel leer-plichtig zijn, kan de leerplichtambtenaar vervolgens een trajectbegeleider van het RMC inschakelen.

De trajectbegeleiding is in februari 1999 gestart met een pilotproject, dat heeft geduurd tot januari 2000. In die periode zijn 117 jongeren begeleid, waarvan 10 uit de gemeente Veendam. Na afloop van de pilotperiode is besloten de trajectbegeleiding in het jaar 2000 te continueren. De trajectbegeleiders wordt gezien aan een belangrijke aanvulling op de zorg die al vanuit de scholen en door de leerplichtambtenaren werd geboden.

In de periode van januari 2000 tot januari 2001 zijn 109 jongeren uit Oost-Groningen begeleid door de trajectbegeleiders waarvan 21 jongeren uit Veendam. In de onder-staande tabel wordt een overzicht gegeven van enkele achtergrondkenmerken van deze jongeren.

Tabel 4.1 Jongeren uit Veendam die in 2000 trajectbegeleiding hebben gekregen

Laatst genoten opleiding	
IVBO	9
VBO	10
MBO	2
Leerplichtsituatie	
Partieel leerplichtig	10
Leerplichtvrij	11
Situatie bij aanmelding	
Op school	4
Werk	9
Thuis	7
Anders	1
Sekse	
Jongens	11
Meisjes	10
Etniciteit	
Autochtoon	19
Allochtoon	2
Totaal aantal jongeren	21

Bron: RMC Oost-Groningen, Evaluatie trajectbegeleiding voor risicoleerlingen/jongeren van 16 en 17 jaar in de regio Oost-Groningen, periode 1 januari 2000 tot 1 januari 2001.

Bijna alle jongeren die trajectbegeleiding hebben gekregen, zijn afkomstig uit het (I)VBO. De helft van hen is inmiddels niet meer leerplichtig maar krijgt desondanks traject-begeleiding. Gezien het bereikte opleidingsniveau is dat begrijpelijk. Deze leerlingen hebben immers nog geen startkwalificatie.

Van de 21 jongeren hebben er 6 intensieve trajectbegeleiding gekregen. Bij de anderen werd dit niet nodig geacht, onder andere doordat ze dankzij de begeleiding van de leerplichtambtenaar een bestemming hadden gevonden. Van de bestemmingen geven we hieronder een overzicht.

Tabel 4.2 Bestemmingen van jongeren uit Veendam die in 2000 trajectbegeleiding hebben gekregen

Soort bestemming	
Onderwijs	9
Werk	7
WIW/GAK	4
Anders	1
Nog in begeleiding	2
Totaal aantal jongeren	21

Bron: RMC Oost-Groningen, Evaluatie trajectbegeleiding voor risicoleerlingen/jongeren van 16 en 17 jaar in de regio Oost-Groningen, periode 1 januari 2000 tot 1 januari 2001.

Bijna alle jongeren die in 2000 zijn begeleid, hebben een bestemming gevonden. Ongeveer de helft gaat weer onderwijs volgen. Meestal gaan ze naar het ROC, waar ze

een opleiding op niveau 1 of 2 volgen, verhoudingsgewijs vaak in de beroepsbegeleidende leerweg (BBL). De andere jongeren leren niet verder voor hun startkwalificatie maar gaan werken of krijgen een uitkering.

4.2 Afsluiting van de schoolloopbaan

De manier waarop de schoolloopbaan wordt afgesloten is een zeer belangrijk criterium voor het rendement van het onderwijs. Het gaat dan om de vragen: hoeveel leerlingen zijn geslaagd en wat zijn de gemiddelde examenresultaten?

Tabel 4.3 Slagingspercentages in Veendam en Nederland (2000)*

	2000		1999	
	Veendam	**Nederland**	Veendam	Nederland
VBO	**92,2**	**93,9**	90,4	93,4
MAVO	**95,9**	**94,2**	97,8	94,2
HAVO	**84,3**	**85,7**	77,3	83,1
VWO	**87,2**	**88,7**	74,7	88,7

Excl. de vestiging van het Ubbo Emmius.

In alle schooltypen zijn de slagingspercentages ongeveer gelijk aan de landelijke gemiddelden. In de voorgaande schooljaren waren de resultaten vooral op de HAVO minder goed. Op het hier gaat om een uitschieter of een trend moet worden afgewacht.[5]
Het slagingspercentage zegt niet alles over de prestaties bij de examens. Ook het aantal vakken waarin examen wordt gedaan is van belang. De geslaagde leerlingen in Veendam hebben vaak een uitgebreider examenpakket dan gemiddeld. Op zowel het MAVO als het HAVO heeft bijna de helft van de geslaagde leerlingen (respectievelijk 47 en 48 procent) examen gedaan in zeven vakken. Landelijk liggen deze percentages op respectievelijk 26 en 14 procent. Op het VBO is het percentage leerlingen met zeven vakken (36%) juist lager dan landelijk (55%). Deze verschillen zijn constant over de jaren heen. Analyses over de vorige drie schooljaren geven hetzelfde beeld te zien.[6]

Examencijfers voor Nederlands

De cijfers die voor Nederlands worden behaald geven een indicatie voor de beheersing van de Nederlandse taal, de tweede doelstelling van 'Kans van slagen!' (Hoewel beheersing van het Nederlands natuurlijk ook nodig is bij de andere vakken.) Voor alle

5 Zie bijlage 3, tabel 3.

6 Voor de volledige gegevens zie bijlage 3, tabel 4.

schooltypen zijn de gemiddelde cijfers in Veendam voor Nederlands ongeveer gelijk aan de landelijke gemiddelden. Dit geldt zowel voor het centraal schriftelijk als de school-onderzoeken. Vergelijking met voorgaande jaren wijst niet op een trend in positieve of negatieve richting.[7]

7 Voor de volledige gegevens zie bijlage 3, tabel 5 en 6.

5 VERWIJZING NAAR SPECIAAL ONDERWIJS

Stand van zaken beleidsdoelen Kans van Slagen! 1999/2000

Doelstelling 1 - Terugdringen van schooluitval: minder verwijzing naar speciaal onderwijs

In het schooljaar 1999/2000 zijn 57 kinderen aangemeld bij de PCL; in 1998/1999 waren dit 62 kinderen.

In het schooljaar 1999/2000 zijn vanuit de basisscholen in Veendam 18 leerlingen aangemeld, vrijwel uitsluitend vanuit de groepen 1 tot en met 4; in het schooljaar 1998/1999 waren dit er 20, zowel vanuit de onderbouw als de bovenbouw.

Over de doorverwijzing vanuit SVO-scholen naar regulier voortgezet onderwijs in het schooljaar 1999/2000 zijn geen exacte gegevens beschikbaar.

5.1 Primair onderwijs: verwijzingen naar het speciaal basisonderwijs; terugverwijzingen naar het reguliere basisonderwijs

Wanneer leerlingen naar het speciaal basisonderwijs worden verwezen, hebben ze over het algemeen minder goede kansen op het behalen van een startkwalificatie voor de arbeidsmarkt. Daarom kan het aantal verwijzingen gezien worden als een indicator voor het bereiken van de doelstellingen van 'Kans van slagen!' In tabel 5.1 geven we een overzicht van de aantallen aanmeldingen bij de permanente commissie leerlingenzorg (PCL) en de beschikkingen die de PCL heeft afgegeven. We maken een vergelijking tussen de schooljaren 1999/2000 en het voorgaande schooljaar. De gegevens uit voorgaande schooljaren zijn niet goed vergelijkbaar omdat de PCL toen nog niet was ingesteld. De regionale verwijzingscommissie (RVC) besliste toen over de verwijzingen.

Het aantal aanmeldingen en beschikkingen is in beide schooljaren ongeveer gelijk gebleven. Van alle verwijzingen naar het speciaal jongens gaat het in bijna drie kwart van de gevallen om jongens. Dit geldt niet alleen in Veendam, het is een algemene landelijke tendens. Het aantal aangemelde allochtone kinderen is ongeveer zo groot als op grond van de verhoudingen in de populatie verwacht kon worden.

Een opmerkelijk verschil ten opzichte van het schooljaar '98/'99 is dat in '99/'00 meer jonge kinderen worden aangemeld. De kinderen die vanuit basisscholen zijn aangemeld, zijn op een na allemaal afkomstig uit de groepen 1 tot en met 4. In '98/'99 kwam ongeveer een op de drie aanmeldingen uit de groepen 5 tot en met 8. Volgende metingen van de monitor zullen duidelijk maken of er sprake is van een trend.

Tabel 5.1 Verwijzingen naar speciale scholen voor basisonderwijs (SBO) binnen samenwerkingsverband primair onderwijs Veendam e.o. (1998/1999 en 1999/2000)*

	1999/2000	1998/1999
Aanmeldingen, beschikkingen en plaatsingen		
Aantal beschikkingen tot plaatsing in SBO	**50**	54
Aantal afgewezen/ingetrokken aanmeldingen	**7**	8
Totaal aantal aanmeldingen	**57**	62
Aangemeld door…		
Basisscholen Veendam	**18**	20
Basisscholen andere gemeenten	**11**	18
Voorschoolse instellingen (MKD, peuterspeelzaal)	**20**	18
Ander samenwerkingsverband	**8**	6
Jongens	**45**	**
Meisjes	**12**	
Autochtoon	**49**	55
Allochtoon	**8**	7

* Bron: Zorgplatform Primair Onderwijs, Jaarverslag PCL (van augustus 1998 tot augustus 2000).
** Aantallen zijn niet gerapporteerd

In het schooljaar'99/'00 waren er geen terugverwijzingen van het SBO naar basisscholen. In het schooljaar'98/'99 zijn er twee kinderen terugverwezen naar de basisschool.
Het aantal leerlingen op het speciale basisonderwijs is iets afgenomen ten opzichte van vorig jaar, van 226 naar 183 leerlingen. Van alle leerlingen in het WSNS- samenwerkingsverband Veendam en omstreken zit 3,3 procent op het speciale basisonderwijs.[1] Dit is ongeveer gelijk aan het landelijke percentage (3,2 procent).

5.2 Voortgezet onderwijs: verwijzingen van speciaal naar regulier onderwijs

Anders dan vorig jaar konden er geen exacte gegevens worden verstrekt over de verwijzingen vanuit het speciaal voortgezet onderwijs naar het reguliere voortgezet onderwijs. Volgens de directie van de Scholengemeenschap Winkler Prins is het patroon van verwijzingen hetzelfde als vorig jaar. Dat wil zeggen dat er een aantal terugverwijzingen zijn vanuit SVO-LOM. In het schooljaar 1998/1999 ging het om 26 leerlingen; in het schooljaar 1999/2000 zou het aantal terugverwijzingen ongeveer even groot zijn. Terugverwijzing vanuit SVO-MLK is vrijwel niet voorgekomen.
Inmiddels is het MLK omgezet naar praktijkonderwijs en gefuseerd met de Scholengemeenschap Winkler Prins. Van de 2297 van de scholen krijgen er 496 leerwegondersteunend onderwijs en 145 leerlingen volgen praktijkonderwijs.

[1] Het samenwerkingsverband bestaat uit alle scholen voor primair onderwijs binnen de gemeenten Veendam, Menterwolde en Pekela, plus een deel van de scholen uit de Drentse gemeente Aa en Hunze.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1 Tabellen bij hoofdstuk 2

Tabel 1 Veendam: kinderen in gesubsidieerde kinderdagverblijven (2001)

	Absoluut *			Percentage van populatie **		
Leeftijd	Jongens	Meisjes	Totaal	Jongens	Meisjes	Totaal
0	12	17	29	6,0%	8,9%	7,4%
1	29	22	51	14,5%	11,5%	13,0%
2	35	29	64	17,5%	15,2%	16,4%
3	32	19	51	16,0%	10,0%	13,0%
Totaal	108	87	195	13,5%	11,4%	12,5%

* Bron: Stichting Meander
** Bron: CBS

Tabel 2 Veendam: kinderen in peuterspeelzalen (2001)

	Absoluut *			Percentage van populatie **		
Leeftijd	Jongens	Meisjes	Totaal	Jongens	Meisjes	Totaal
2½ - 3	35	40	75	35,0%	41,9%	38,3%
3	106	99	205	52,9%	51,9%	52,4%
Totaal	141	139	280	46,9%	48,6%	47,7%

* Bron: Stichting Peuterspeelzalen / Peuterspeelzaal 't Hummeltjeshonk / Peuterspeelzaal de Langeleegte
** Voor de berekening van deze percentages gebruik we de CBS gegevens uit tabel 1.
Voor de eerste leeftijdscategorie (2,5 tot 3 jaar) zijn de populatiecijfers (2 jarigen) door 2 gedeeld.

Tabel 3 Kinderen in kinderdagverblijven en peuterspeelzalen naar etniciteit (2001)

	Kinderdagverblijven *		Peuterspeelzalen **	
Autochtoon	171	87,7%	267	95,4%
Allochtoon	24	12,3%	13	4,6%
waarvan:				
Turks	9	4,6%	11	3,9%
Surinaams	6	3,1%	1	0,4%
Overig	9	4,6%	1	0,4%
Totaal	195	100,0%	280	100,0%

* Bron: Stichting Meander
** Bron: Stichting Peuterspeelzalen / Peuterspeelzaal 't Hummeltjeshonk / Peuterspeelzaal de Langeleegte

Tabel 4 GOA-doelgroepleerlingen in Veendam en Nederland*

	Veendam		Nederland	
	N	%	N	%
1.00 leerlingen	1.593	60,8	1.113.016	72,0
1.25 leerlingen	682	26,0	228.164	14,8
1.40 leerlingen	0	0,0	1.132	0,1
1.70 leerlingen	3	0,1	3.341	0,2
1.90 leerlingen	344	13,1	200.711	13,0
Totaal leerlingaantal bo	2.622	100,0	1.546.364	100,0

* Bron: ILT 2000

Tabel 5 Basisschoolleerlingen naar leerlinggewicht en geslacht (in percentages)*

	Veendam			Nederland		
	Jongens	Meisjes	Totaal	Jongens	Meisjes	Totaal
1.00 leerlingen	60,7	60,8	60,8	72,2	71,7	72,0
1.25 leerlingen	26,5	25,6	26,0	14,4	15,1	14,8
1.40 leerlingen	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1
1.70 leerlingen	0,0	0,2	0,1	0,2	0,2	0,2
1.90 leerlingen	12,8	13,4	13,1	13,0	12,9	13,0
Totaal leerlingaantal	1.300	1.322	2.622	785.860	760.504	1.546.364

* Bron: ILT 2000

Tabel 6 Basisschoolleerlingen naar leerlinggewicht en leeftijd (Veendam)*

Leeftijd	1.00 leerlingen		1.25 leerlingen		1.90 leerlingen		Totaal**	
	N	%	N	%	N	%	N	%
4	213	13,4	71	10,4	25	7,3	309	11,8
5	180	11,3	83	12,2	48	14,0	311	11,9
6	219	13,7	76	11,1	38	11,0	333	12,7
7	195	12,2	79	11,6	42	12,2	316	12,1
8	204	12,8	72	10,6	36	10,5	313	11,9
9	204	12,8	84	12,3	45	13,1	333	12,7
10	177	11,1	93	13,6	52	15,1	322	12,3
11	173	10,9	84	12,3	35	10,2	294	11,2
12	28	1,8	38	5,6	17	4,9	83	3,2
13			2	0,3	6	1,7	8	0,3
Totaal	1593	100,0	682	100,0	344	100,0	2622	100,0

* Bron: ILT 2000
** Inclusief enkele 1.70 leerlingen

Tabel 7 Primair onderwijs: Cumi-leerlingen naar etniciteit*

	Veendam						Nederland					
	BO		SBO		EC		BO		SBO		EC	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Turkije	181	6,9	3	1,6	2	2,9	54.815	3,5	1.891	3,7	2.015	4,4
Marokko					1	1,4	47.012	3,0	2.034	3,9	1.820	4,0
Suriname	36	1,4			1	1,4	35.790	2,3	1.275	2,5	1.505	3,3
Niet Engelstalige leerlingen	67	2,6					38.025	2,5	1.260	2,4	1.634	3,6
Vluchtelingen	43	1,6			1	1,4	3.016	0,2	415	0,8	476	1,0
Antillen, Aruba	9	0,3					13.409	0,9	727	1,4	685	1,5
Zuid Europa *	5	0,2					8.190	0,5	368	0,7	266	0,6
Joegoslavië	31	1,2	2	1,1			7.660	0,5	217	0,4	198	0,4
Kaapverdië							2.784	0,2	178	0,3	172	0,4
Molukse eilanden							2.283	0,1	68	0,1	61	0,1
Totaal CUMI	372	14,2	5	2,7	5	7,2	212.984	13,8	8.433	16,4	8.832	19,3
Totaal ll.aantal	2.622		183		69		1.546.364		51.514		45.824	

* Bron: Cumi telling 2000
* Italië, Spanje, Tunesië, Portugal, Griekenland

Tabel 8 Leerlingen in het speciaal onderwijs naar schoolsoort en geslacht*

Schoolsoort	Veendam					Nederland				
	Jongens		Meisjes		Totaal	Jongens		Meisjes		Totaal
	N	%	N	%		N	%	N	%	
SBO	126	68,9	57	31,1	183	35.047	68,0	16.467	32,0	51.514
WECSO	39	56,5	30	43,5	69	11.244	70,0	4.811	30,0	16.055

* Bron: ILT 2000

Tabel 9 Veendam: Cumi-leerlingen in het VO naar schoolsoort en etniciteit*

	VWO	HAVO	MAVO	BRUG	VBO	LWOO	PRO
Turkije	2	9	8	20	11	10	2
Marokko							
Zuid Europa **				5		4	1
Molukse eilanden							
Suriname, Antillen, Aruba							
Zigeuners/woonwagenbewoners							
Oost-Europees m.u.v. de DDR			1	1		1	
Totaal Cumi-leerlingen	2	9	9	26	11	15	3
Pct. Cumi-leerlingen	*1,3%*	*5,1%*	*4,3%*	*7,1%*	*5,6%*	*4,2%*	*5,5%*
Totaal leerlingenaantal	303	249	275	606	196	490	140

* Bron: Cumi telling 2000 (excl. de vestiging van het Ubbo Emius), Anderstalige leerlingen afkomstig uit een land buiten Europa woprden niet vermeld, vanwege een incomplete wijze van registratie.
** Griekenland, Italië, Kroatië, Slovenië, Bosnië-Hercegovina en voormalig Joegoslavië, Kaapverdië, Spanje, Tunesië, Portugal.

Tabel 10 Nederland: Cumi-leerlingen in het VO naar schoolsoort en etniciteit*

	VWO	HAVO	MAVO	BRUG	VBO	LWOO	PRO
Turkije	1.342	2.351	4.145	5.728	4.735	2.235	137
Marokko	1.214	2.108	3.869	5.029	4.942	2.231	127
Zuid Europa **	763	853	1.090	1.648	978	454	23
Molukse eilanden	106	222	358	309	504	103	3
Suriname, Antillen, Aruba	59	130	353	543	458	297	35
Zigeuners/woonwagenbew.	3	15	55	119	336	190	6
Anderstalige leerlingen ***	1.293	1.503	2.240	5.263	2.545	1.893	161
Oost-Europees m.u.v. DDR	34	32	36	235	34	35	2
Totaal Cumi-leerlingen	4.814	7.214	12.146	18.874	14.532	7.438	494
Totaal Cumi-leerlingen	*3,1%*	*5,4%*	*9,7%*	*8,0%*	*13,2%*	*10,8%*	*3,7%*
Totaal leerlingenaantal	156.632	133.445	125.519	235.729	109.951	68.897	13.405

* Bron: Cumi telling 2000

** Griekenland, Italië, Kroatië, Slovenië, Bosnië-Hercegovina en voormalig Joegoslavië, Kaapverdië, Spanje, Tunesië, Portugal.

*** Anderstalige leerlingen afkomstig uit een land buiten Europa, die het basisonderwijs niet geheel in Nederland hebben gevolgd.

Tabel 11 Verdeling van Turkse en anderstalige leerlingen in het VO naar schoolsoort en etniciteit (in %)*

	VWO	HAVO	MAVO	BRUG	VBO	IVBO	PRO	Totaal
*Veendam **								
Turks	3,2	14,5	12,9	32,3	17,7	16,1	3,2	100,0
Anderstalig	3,9	7,8	7,8	47,1	0,0	21,6	11,8	100,0
Nederland								
Turks	6,5	11,4	20,1	27,7	22,9	10,8	0,7	100,0
Anderstalig	7,7	10,8	17,8	29,3	21,8	11,6	0,8	100,0

* Bron: Cumi telling 2000

** Excl. de vestiging van het Ubbo Emius.

BIJLAGE 2 Tabellen bij hoofdstuk 3

Indeling in schoolscoregroepen voor de Cito Eindtoets Basisonderwijs 2001

De indeling is gebaseerd op het aandeel 1.0 en 1.9 leerlingen. Voor heel Nederland zijn de percentages per schoolscoregroep als volgt:

Tabel Svchoolscoregroepen: percentage scholen per schoolscoregroep

	percentage van populatie basisscholen
1 ('witte' school)	12,5%
2	35,1%
3	21,9%
4	13,8%
5	8,4%
6	4,0%
7 ('zwarte' school)	4,3%
Totaal	100,0%

De aantallen Veendammer leerlingen die de Eindtoets basisonderwijs hebben gemaakt zijn als volgt:

Schoolscoregroep 2:	99 leerlingen	(4 scholen)
Schoolscoregroep 3:	40 leerlingen	(1 scholen)
Schoolscoregroep 4:	93 leerlingen	(4 scholen)
Schoolscoregroep 6:	33 leerlingen	(1 school)
Totaal:	265	(10 scholen)

Scores Cito Eindtoets Basisonderwijs 2000 voor de onderdelen van taal (percentages juiste antwoorden)

Schoolscoregroep 2

	Veendam	Nederland	Verschil
correct taalgebruik	77,8	73,8	4,0
spellen werkwoorden	69,1	64,4	4,7
spellen niet-werkwoorden	73,0	69,8	3,2
interpreteerbaar taalgebruik	75,4	74,8	0,6
passend taalgebruik	72,2	68,9	3,3
inhoud	74,1	72,8	1,3
Taal totaal	73,4	71,1	2,3

Schoolscoregroep 3

	Veendam	Nederland	Verschil
correct taalgebruik	76,0	71,9	4,1
spellen werkwoorden	57,0	63,1	- 6,1
spellen niet-werkwoorden	69,0	68,2	0,8
interpreteerbaar taalgebruik	74,0	72,4	1,6
passend taalgebruik	72,0	66,2	5,8
inhoud	74,0	70,0	4,0
Taal totaal	70,0	69,0	1,0

Schoolscoregroep 4

	Veendam	Nederland	Verschil
correct taalgebruik	72,3	68,1	4,2
spellen werkwoorden	68,2	60,7	7,5
spellen niet-werkwoorden	66,9	65,8	1,1
interpreteerbaar taalgebruik	69,8	68,8	1,0
passend taalgebruik	66,3	62,1	4,2
inhoud	70,3	65,4	4,9
Taal totaal	68,6	65,6	3,0

Schoolscoregroep 6

	Veendam	Nederland	Verschil
correct taalgebruik	66,6	64,6	2,0
spellen werkwoorden	55,0	59,3	-4,3
spellen niet-werkwoorden	58,8	63,0	-4,2
interpreteerbaar taalgebruik	55,1	61,5	-6,4
passend taalgebruik	53,4	55,8	-2,4
inhoud	55,6	60,1	-4,5
Taal totaal	57,3	61,0	-3,7

BIJLAGE 3 Tabellen bij hoofdstuk 4

Onderstaande tabellen zijn gebaseerd op gegevens van de inspectie van het onderwijs. Het gaat hierbij om gegevens over het voortijdig schoolverlaten (de zogenaamde IDU-gegevens) en examengegevens (verzameld met het zogenaamde EXV-formulier).

Tabel 1 Niet bevorderde schoolverlaters* in 1997 - 2000 (in percentages)

	Veendam				Nederland			
	1997**	1998	1999	2000	1997	1998	1999	2000
Brugklas	4,3	1,7	4,3	0,8	2,9	2,6	2,2	1,9
VBO	6,9	8,3	9,4	4,5	4,1	4,1	4,2	3,7
MAVO	3,9	1,1	3,4	4,6	5,4	4,7	4,5	4,1
HAVO	6,5	4,0	5,2	5,5	5,3	5,5	5,9	6,1
VWO	1,9	2,2	3,0	4,6	2,3	2,2	2,3	2,1
Totaal	4,5	2,6	4,6	2,6	3,7	3,4	3,3	3,1

* Leerlingen uit niet-examenklassen die niet bevorderd aan het eind van de cursus de school verlaten.
** Excl. de Veendamse vestiging van het Ubbo Emius.

Tabel 2 Niet gediplomeerde schoolverlaters* in 1997 - 2000 (in percentages)

	Veendam				Nederland			
	1997**	1998	1999	2000	1997	1998	1999	2000
VBO	7,9	8,2	11,8	6,9	5,8	5,0	5,0	5,2
MAVO	2,6	0,5	0,6	2,3	3,3	2,0	2,5	2,5
HAVO	6,3	3,8	10,5	6,9	6,0	5,9	7,1	6,5
VWO	4,5	6,0	11,3	8,8	5,4	5,0	5,4	5,4
Totaal	5,5	4,4	7,8	5,6	5,0	4,3	4,9	4,8

* Leerlingen die aan het examen hebben deelgenomen en zonder diploma de school hebben verlaten.
** Excl. de Veendamse vestiging van het Ubbo Emius.

Tabel 3 Slagingspercentages in Veendam en Nederland (1997 – 2000)

	Veendam				Nederland			
	1997*	1998	1999	2000	1997	1998	1999	2000
VBO	81,6	92,9	90,4	92,2	91,6	93,3	93,4	93,9
MAVO	91,6	97,5	97,8	95,9	92,7	96,0	94,2	94,2
HAVO	74,8	76,0	77,3	84,3	85,1	85,2	83,1	85,7
VWO	88,5	86,6	74,7	87,2	88,2	88,9	88,7	88,7

* Excl. de Veendamse vestiging van het Ubbo Emius.

Tabel 4 Aantal vakken van geslaagden in 1997 - 2000 (in percentages)

	Veendam				Nederland				Verschil			
	1997 *	1998	1999	2000	1997	1998	1999	2000	1997	1998	1999	2000
VBO												
6 vakken	82,4	66,3	70,9	63,6	45,2	44,9	45,6	44,7	37	21	25	19
7 vakken	17,6	33,7	29,1	36,4	54,8	55,1	54,4	55,3	-37	-21	-25	-19
MAVO												
3 - 5 d vakken	31,2	29,7	29,9	20,0	44,5	44,1	42,5	20,6	-13	-14	-13	-1
6 d-vakken	16,3	15,4	21,8	33,0	43,0	42,8	41,8	53,7	-27	-27	-20	-21
7 vakken	52,5	54,9	48,3	47,0	12,5	13,1	15,7	25,7	40	42	33	21
HAVO												
6 vakken	60,0	66,3	52,0	58,9	89,6	88,2	86,7	86,4	-30	-22	-35	-28
7 vakken	40,0	33,7	48,0	41,1	10,4	11,8	13,3	13,6	30	22	35	28
VWO												
7 vakken	59,7	57,7	67,8	73,5	77,7	75,3	74,3	73,8	-18	-18	-6	0
> 7 vakken	40,3	42,3	32,2	26,5	22,3	24,7	25,7	26,2	18	18	6	0

* Excl. de Veendamse vestiging van het Ubbo Emius.

Tabel 5 Resultaten centraal schriftelijk eindexamen Nederlands (1997 - 2000)

	Veendam				Nederland			
	1997	1998	1999	2000	1997	1998	1999	2000
VBO C NIVEAU	6.6	6.6	6.2	6.5	6.3	6.3	6.3	6.6
VBO D NIVEAU	-	5.7	-	6.6	6.3	6.2	6.3	6.4
MAVO C NIVEAU	6.0	6.7	6.9	6.8	6.3	6.5	6.5	6.8
MAVO D NIVEAU	6.3	6.1	6.3	6.3	6.4	6.4	6.4	6.6
HAVO	6.5	6.2	6.2	6.4	6.3	6.1	6.2	6.3
VWO	6.5	6.4	7.1	6.8	6.7	6.5	6.7	6.5

* Excl. de Veendamse vestiging van het Ubbo Emius.

Tabel 6 Resultaten schoolonderzoeken Nederlands (1997 - 2000)

	Veendam				Nederland			
	1997*	1998	1999	2000	1997	1998	1999	2000
VBO C NIVEAU	6.2	6.4	6.4	6.1	6.3	6.3	6.3	6.3
VBO D NIVEAU	-	7.1	-	6.9	6.7	6.7	6.6	6.6
MAVO C NIVEAU	5.8	6.5	6.5	6.1	6.2	6.2	6.2	6.3
MAVO D NIVEAU	6.5	6.4	6.6	6.4	6.6	6.6	6.6	6.6
HAVO	6.9	6.7	6.8	6.6	6.5	6.5	6.5	6.5
VWO	6.8	7.1	7.0	6.9	6.8	6.8	6.8	6.8

* Excl. de Veendamse vestiging van het Ubbo Emius.